

ТАТЬЯНА БАГИШЕВНА НИКИТИНА

Поясные наборы населения
Ветлужско-Вятского междуречья IX–XI вв.

TATYJANA BAGISEVNA NYIKITYINA

Veretes övek a Vetluga–Vjatka-folyóköz
9–11. századi régészeti hagyatékában

Magyar fordítás és szerkesztés
TÜRK ATTILA – JANCSIK BALÁZS

BUDAPEST
2023

A kötet a

támogatásával valósult meg
Книга издана при поддержке

Венгерского национального культурного фонда в рамках научного проекта Árpád-ház Program IV.2.
(Az Árpád-ház elődeinek keleti kapcsolatrendszere)

A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium támogatásával a Tématerületi Kiválósági Program: Magyarország és a Kelet kapcsolatának régészeti kutatása (Keleti Örökségünk PPKE Interdiszciplináris Történeti és Régészeti Kutatócsoport [TKP2020-NKA-11]) projekt keretében valósult meg.

Исследование было реализовано в рамках проекта «Археологическое исследование контактов между Венгрией и Востоком» («Наше восточное наследие», Междисциплинарная исследовательская группа по истории и археологии Католического университета им. Петра Пазмания; TKP2020-NKA-11) при поддержке программы Thematic Excellence Министерства национальных исследований, развития и инноваций.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4. A/1-11-1-2012-0001 „Nemzeti Kiválóság Program”, OTKA/NKFIH 106369.
és a KAP19-14016-1.2- BTK és KAP18-51021-1.8-BTK program keretében valósult meg.
A kötet fordítása és szerkesztése az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Передняя и задняя обложки / Első és hátsó borítókép
Реконструкции: пояс – Русенихинский могильник, погребение 1;
поясная сумочка – Веселовский могильник погребение 19.
Реконstrukciók: öv – Ruszenyiha 1. sír; tarsolylemez – Veszolov tanya 19. sír

Перевод / Fordítás: Türk Attila – Jancsik Balázs
Сотрудники / Munkatársak: Óvári Péter – Ambrus Edit – Sipos Szabolcs
Корректор венгерского текста / Magyar nyelvi lektorálás: Bertók Krisztina
Корректор русского текста / Orosz nyelvi lektorálás: Александрова Лариса Константиновна
Дизайн обложки и графика / Borítóterv: auri grafika

© Авторы / Szerzők

© Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészlet és Társadalomtudományi Kar, Régészettudományi Intézet
© a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Magyar Őstörténeti Kutatócsoport
© Марийский научно-исследовательский институт языка, литературы и истории им. В.М. Васильева
© Martin Opitz Kiadó

 10.55722/Arpad.Kiad.2023.6
ISBN 978-5-94950-122-1
ISBN 978-615-6388-41-4
HU-ISSN 2064-8162
HU-ISSN 2786-1538

Все права защищены, включая воспроизведение, публичную демонстрацию, использование в радио- и телепередачах всей книги или её отдельных частей.
Minden jog fenntartva. Jelen könyvet, illetve annak részeit tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármilyen formában vagy eszközzel – elektronikus úton vagy más módon – közölni a kiadó engedélye nélkül.

Издатели / Kiadja:
BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport – Martin Opitz Kiadó – PPKE BTK Régészettudományi Intézet

Типография / Nyomda: Pauker Nyomdaipari Kft.

СОДЕРЖАНИЕ / TARTALOM

Введение / Bevezetés	7
1. Ветлужско-Вятское междуречье в IX–XI вв. / A Vetluga–Vjatka-folyóköz a 9–11. százaban	11
1.1. Этнокультурная ситуация в регионе в IX–XI вв. / A régió etnikulturális képe a 9–11. században	11
1.2. Общие сведения о находках поясов в могильниках Ветлужско-Вятского междуречья / Általános információk a Vetluga–Vjatka-folyóköz temetőinek övleleteiről	16
1.3. Функционально-семантическое значение пояса у населения Ветлужско-Вятского междуречья / Az övek funkcionális-szemantikai jelentése a Vetluga–Vjatka-folyóköz népességénél	18
2. Каталог поясных наборов / Az övkészletek katalógusa	27
2.1. Описание и реконструкция поясных наборов / Az övkészletek leírása és rekonstrukciója	27
Веселовский могильник / A Veszélov tanyán lévő temető	27
Выжумский могильник / Vizsumi temető	40
Дубовский могильник / Dubovszkiji temető	50
Могильник «Затон Михеева» / „Zaton Mihejeva” temetője	56
Красногорский могильник / Krasznogorszkiji temető	62
Могильник «Нижняя стрелка» / „Nyizsnyajaja sztrejka” temetője	75
Ruszenyihai temető	85
Русенихинский могильник	87
Могильник «Черемисское кладбище» / „Cseremisszkoje kladbiscse” temetője	107
Юмский (Загребинский) могильник / Jumai (Zagrebinói) temető	109
2.2. Структурные элементы пояса и способы ношения / Az övek strukturális elemei és viseletük módja	121
Материал / A bőrányag azonosítása	121
A szíjak szabása és az övek felépítése	121
Крой поясов	123
Az övkészletek összetétele	123
Комплектация поясных наборов	124
2.3. Систематизация основных элементов поясной гарнитуры / A veretes övek fő elemeinek rendszerezése	127
Накладки / Övveretek	127
Пряжки / Csatok	133
Наконечники / Szíjvégek	136
3. Хронологические и региональные особенности поясных наборов / Az övkészletek kronológiai és regionális sajátosságai	141
3.1. Основные группы поясных наборов и их датировка / Az övkészletek főbb csoportjai és datálásuk	141
3.2. A kulturális kapcsolatok irányai az övkészletek alapján	164
3.2. Направления культурных связей по материалам поясных наборов	165
4. Заключение / Összefoglalás	177

Отчеты / Ásatási dokumentációk és adattári anyagok	179
Литература / Irodalom	181
Транскрипция географических и археологических названий в тексте / A szövegben előforduló földrajzi és lelőhelynevek átírásai	191
Химический состав металла изделий поясной гарнитуры / Az övkészletek fémanyagának kémiai összetétele	197
Нумизматический материал из погребений с поясными принадлежностями / Az övrészletet tartalmazó sírok numizmatikai leletei	217